

मातृभाषा पिपल पुस्तकको बारेमा

यो ग्रन्थमाला भाषानुभव विधिबाट तयार गरिएको हो। यस विधिमा लेखकले आफ्नो अनुभवको कथालाई आफ्नै मातृभाषामा तयार पार्दछ।

यस किसिमका कथाहरू सत्य घटनामा आधारित हुनुका साथै गाउँका मानिसहरूको अनुभवसँग मेल खाने र आफ्नै मातृभाषामा लेखिएको हुनाले उनीहरूले यसमा बढी चासो लिन्छन्। वास्तविक अनुभवको घटनाबाट बनेका यस्ता कथाहरू पढ्दा नव साक्षरहरूले पछि आउने घटनाको अड्कल पहिले नै पाउँछन् जसबाट उनीहरूको आत्म विश्वास र वाचन प्रवाह बढ्दै जानुको साथसाथै आफ्नो मातृभाषा संरक्षण र संवर्द्धन हुने हुनाले यसको छुट्टै महत्व रहेको छ।

यो ग्रन्थमालाले नव साक्षर पाठकहरूलाई बोली-चालीको भाषाबाट कुशलतापूर्वक किताबी भाषामा लैजान चाहन्छ। जब उनीहरूमा पढ्ने बानी बस्दै जान्छ, परिष्कृत शैलीका नयाँ नयाँ लेखहरू पनि पढ्न सक्ने हुन्छन्।

प्रत्येक शीर्षक छुट्टा छुट्टै भएतापनि यस ग्रन्थमालामा प्रयोग भएका भाषाका विभिन्न रूप, शैली र संरचनाको माध्यमबाट नव साक्षर पाठकहरूले आफ्नो भाषाको विकास गर्न सक्दछन् भन्ने विश्वास गरिएको छ।

याक्खा

प्रकाशक: मातृभाषा केन्द्र नेपाल

फोप्चिबा नुङ का

फाम्चिङ - घाक हाक्साङ नेक्हा
फाम्लेक चिङ - माङ्चुमाङ नेक्हा
फिम्लेक चिङ - मि छाक्हा
फिम चिङ - उचुनुङ चेक्लाम्मा निखुवागा भोङ

Copyright © Mother Tongue Centre Nepal

Language: Yakkha
Language Title: Phopchibaa Nung Kaa
Author: Shantila Jimée (Yakkha)
Nepali Title: Latokosero Ra Ma
English Title: The Owl and I
Artist: Ratan Ale
First Edition: 2012
Copies: 500
Publisher: Mother Tongue Centre Nepal

ISBN: 978-9937-533-46-1

The format for this Pipal Pustak book, as well as the Pipal Pustak series, originated with the United Mission to Nepal (UMN).

छिमयोक्चि

१. छो छो लाप्लाप चोक्खुबा इसा सायाना?
२. इखाचि ई चोक्से लाम्धाङ्बे इख्याहाचि?
३. इसाचि ह्वाङमाङा लुप्तुचिहा?
४. हे?ने ख्यानिङ खोक्पुगा उसा निसुहा?
५. फोप्चिबा हे?ने वाइसाना?
६. न्ना फोप्चिबाङा इजाङ ओगुना?
७. इमिनिङ्ङा हाङ्चाङ्चाङ छुयाना?
८. उमा नुङ उनाङा इजाङ योगाचुना?
९. इसाङा लुङ्खाक छोङ्बे इङ्ङिम्मेतुना?
१०. न्नाङा छोछो लाप्लाप चोक्मा इमिन्होङ लेप्तिना?

पिपल पुस्तकको प्रयोग कसरी गर्ने?

१. दर्शकलाई आवरण पृष्ठ देखाउनुहोस् र शीर्षक पढ्नुहोस्। त्यसपछि, उहाँहरूलाई यो पुस्तक के को बारेमा हो जस्तो लाग्यो, छलफल गर्न लगाउनुहोस्।
२. दर्शकलाई आवरण पृष्ठमा देखिएको चित्रको बारेमा छलफल गर्न दिनुहोस्। (जस्तै: चित्रमा के देख्नुहुन्छ?)
३. किताब जोडसँग पढ्नुहोस्। पढ्दाखेरी आफ्नो औला अथवा प्वाइन्टर (सूचक) ले प्रत्येक पढिरहेको वाक्य देखाउनुहोस्।
४. वाक्यलाई जोडसँग पढ्नुहोस् र उहाँहरूलाई आफूसँगसँगै दोहोर्‍याउन लगाउनुहोस्। यसो गर्दा पनि आफ्नो औला वा प्वाइन्टरले पढिरहेको वाक्य देखाउनुहोस्।
५. दर्शकलाई ३ देखि ४ जना सम्म पर्ने गरी स-साना भुण्डमा विभाजित गर्नुहोस्। प्रत्येक भुण्डलाई एक पटकमा एउटा वाक्य वा पुरै एक पेज जोडसँग देखाउनुहोस्।
६. त्यसपछि प्रत्येकलाई पुरै किताब जोडसँग पढ्न लगाउनुहोस्। अथवा,
  - प्रत्येकलाई पटकमा एउटा वाक्य वा एक पेज पुरै पढ्न लगाउनुहोस्।
  - यदि कोही आफै पढ्न नसक्ने हुनुहुन्छ भने कोही एक जनालाई सहयोग गरिदिन अनुरोध गर्नुहोस्।
७. कथाको बारेमा केही प्रश्नहरू सोध्नुहोस्। किताबको अन्तिम पृष्ठमा भएका प्रश्नहरूलाई refer गर्नुहोस्।

फोप्चिबा नुड का

का मिया सायाङ्निङ छो छो लाप्लाप
चोगाङ् निङ लेक्साहा चे?या ना ताप्लिक्पे
छेप्तुक्सुङ्हा।

चिङ्खुवा: रतन आले

ISBN: 978-9937-533-46-1

being very frightened, my clothes got caught on a branch of the tree, and I hung upside down. Even after I was hanging there, that owl didn't stop pecking at me. It pecked me on my head so much that my head began to bleed. So it hurt me very much. I tried to scare the owl away, but then I didn't know anything anymore because I became unconscious.

Then my mother and my sister came searching for me everywhere that I might have gone. They came to the edge of the stream looking for me. Then, they saw me hanging upside down from a branch of the tree. So they came and quickly got me down. Only then did the owl fly screeching towards its nest.

After a long time, I came to my senses and, as I looked around, I saw I had been sleeping on a rock. My mother and sister were holding me. My mother shouted at me, "We told you to bring water! Why didn't you listen? You were about ready to die!" I was very afraid and began to cry loudly.

Although my mother and sister scolded me, they loved me very much. Later, they convinced me of their love and concern and said, "Children should not be disobedient."

Actually, I had almost reached death's door that day because of disobeying my mother and sister. If my mother and sister hadn't looked for me, perhaps I wouldn't be here now. But now I am happy to be able to say that I never got into mischief from that day on. I began to be obedient to my elders.

Nowadays when I hear the sound of an owl, my heart shivers with fear, and I feel like it is still pecking on my head.

The Owl and I

Some years ago, when I was young, I was very mischievous. One day, my mom, my sister and I went to dig our field to plant lentils some distance from my house at Taangochaa field. So we took some spades with us to the field. The field was quite far from our house.

When we began to dig the field, we became very hot because of the sun, since there was no cool place to get into the shade. At that time our bodies were covered with perspiration, and we were very thirsty. There was no water anywhere. There was just a small stream some distance from the field. Then my mother said to me, “Daughter, please go to the stream and bring some cold water.” Then I responded, “Okay” and happily went to the stream to get water, carrying a pot in one hand and hitting the pot with my other hand like a drum.

On the way, after I had gone some distance from the field, I saw some fruit on the lower branches of a fig tree. I wanted to pick and eat that fruit. So I did pick the fruit and ate it, enjoying its taste. While I was eating, sitting under a tree, suddenly something black like a hen’s dropping with a bad odour fell on my hand. When I looked up into the tree, there was an owl. I was angry at seeing that owl. I tried to climb the tree to catch him. Even though that tree was big, because of my anger, I could climb up the tree easily.

After climbing up and looking at the tree, I saw a large hole in its trunk. At that point, I wanted to see what was in the hole even more than I wanted to catch the owl. When I looked into the hole, there was an owl’s nest. In it there were two eggs.

When I put my hand into the nest to take out the eggs, the owl flew screeching towards me and began to peck me on my head. Then, as I was just trying to get down from the tree,

प्याक एन्छो का मियासायाड्निड्डा
प्याक छो छो लाप्लाप चोक्खुबा साड। इ
लेन्गा चे?या ओम्, आनिङ्गा यो ताड्डोचा
बे?ना लाम्धाड्बे का, आमा नुड आना
लेक्सिड्होड फेक्मे ओक्से खेइड। कानिड
कोन्दारिक चिचा खेतुम्चिमडाहोड
लाम्धाड्बे खेइड। न्ना लाम्धाड् पाड्भाड
तामा माड्फा माड्दु साया।

कानिङ लाम्धाङ्बे तासुम्डाहोड फेक्मे
ओक्साङ खेइङ्निङ्डा नाम्डा तुक्नुड
फोया। इखा?निङ्गो न्नाबे नाम्चिमाङ
हे?नेचा म्मायान। इखा?निङ् कानिङ
ह्वाङ्मा पिरिक्पिरिक लेक्सिङ्होड इब्बेबे
वे?मा सिङ्ग। न्नाखाहे माङ्च्वा चा
म्मायान्। न्ना लाम्धाङ्गा योरोक्डा एको
मिना होङ्मा वाया। का आमाङा खा?ला
ल्याङ, “फु?वामा होङ्माबे ख्याघोड चिहा

मात्रै लाटोकोसेरो पनि कराउदै गुँडमा उडिगएछ। निकै बेरपछि
म होशमा आएर यसो हेर्दा त बारीमा ढुङ्गामाथि पो सुतिरहेको
रहेछु। आमा र दिदीले मलाई समाइराख्नु भएको थियो।
“खोलाबाट पानी पो ले है! भनेको त के सुनिस्, कसो मरिन्स्”
भन्दै आमाले कराउनु भयो। त्यतिखेर म साह्रै डराएँ र हवाँ-
हवाँ रुन थालें।

आमा, दिदीहरूको मन न हो, केही छिन पछि त फकाउँदै
यसो भन्नु भयो, “केटाकेटी भएर साह्रै चकचक गर्नुहुदैन।”

साँच्चै त्यो दिन मैले आफू खुशी चकचक गर्दा भन्दै
मृत्युको मुखमा पुगें। आमा र दिदीले बेलैमा नबचाएको भए म
आजभोलि सायद यस धर्तीमा रहन्नथैं होला। तर म गर्ब गर्छु
कि त्यो दिनदेखि नै मैले कहिल्यै पनि चकचक गरिन्। म भन्दा
ठूला बडाको आज्ञा पनि मान्न थालें।

आजभोलि पनि लाटोकोसेरो कराएको आवाज सुन्ने
वित्तिकै मेरो मन सिरिङ् सिरिङ् हुन्छ र मेरो टाउकोमा आएर
अहिल्यै ठुँगे जस्तो लाग्छ।

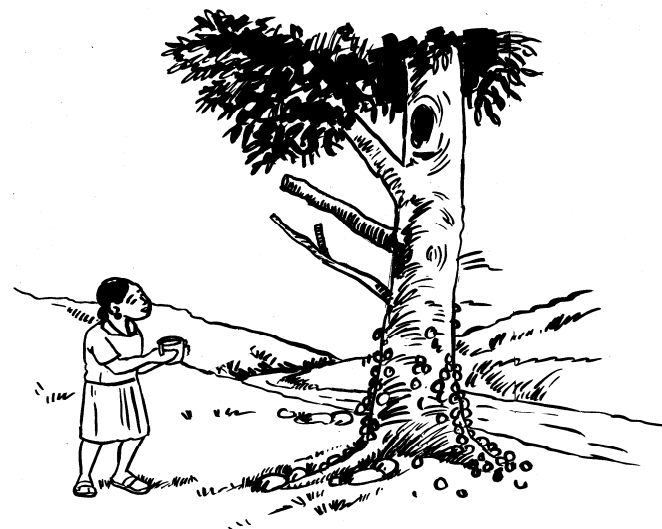
त्यो लाटोकोसेरोलाई देखेर मनमा रिस पनि उठ्यो। त्यसलाई समाउन भनी त्यो खन्युको बोटमा चढ्न खोजे। त्यो रुख ठूलै भएपनि रिसको भोकमा सजिलै चढ्न सके।

माथि चढि सकेपछि यसो हेर्दा त रुखमा एउटा ठूलो टोड्का पो देखे। अनि लाटोकोसेरो समाउन त हैन त्यस टोड्कामा के रहेछ भनी हेर्न मन लाग्यो। यसो त्यसभित्र हेर्दा त त्यहाँ लाटोकोसेरोको गुँड पो रहेछ। अनि त्यो गुँडमा त दुई वटा अण्डाहरु पनि रहेछ।

अण्डा निकाल्न भनी गुँडमा हात लाउदा त एक्कासि लाटोकोसेरो चिरिक्-चिरिक् कराउदै उडेर आई मेरो टाउकोमा ट्वाक कि ट्वाक ठुँड्न थाल्यो। म साह्रै डराएर अतालिदै तल भर्न खोज्दा खुट्टाले टेकेको रुखको हाँगामा मेरो लुगा अल्भेर म उधोमुन्टो परेर भुन्डिएँ। भुन्डि सकदा पनि त्यो लाटोकोसेरोले ठुँग्न भने छोडेन। मेरो टाउकोमा साह्रै ठुँग्यो र रगत पनि बग्न थाल्यो। त्यसकारण मलाई साह्रै दुख्यो। म पनि लाटोकोसेरोलाई धपाउन त खोजेँ, तर त्यसपछि मैले केही पनि थाहा पाइन। किनभने म बेहोश भएको थिएँ।

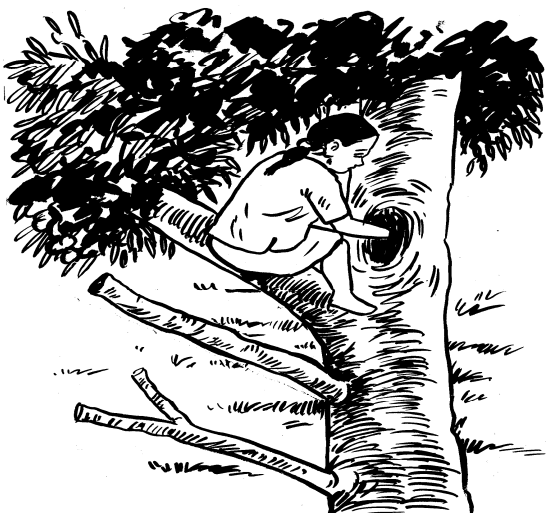
उता आमा र दिदीले चाहिँ यतिका बेरसम्म कहाँ गयो होला! भनेर खोलातिर मलाई खोज्दै आउनु भएछ। त्यतिखेर पो मलाई रुखमा उधोमुन्टो भुन्डिएको देख्नु भएछ। अनि उहाँहरु छिटो छिटो आएर मलाई समाएर ओह्याल्नु भएछ। त्यति बेला

माड्च्चा आप्तुआउ।” न्हाडा काचा
लेक्साबा कासाड चोन्सिसाड उयाड्धाड
एको आमुकडा फोक फोक मोक्साड
खेतुड्होड माड्च्चा ताप्से होड्माबे ख्याड्।
खे?मास्याड्निड्डा लाम्धाड्गा
मि?याड योरोकडा तासुकसाड्ना।
ड्खा?निड एको खोक्पुगा उथापका उसाम्बे
उसा केक्सामासाहा निसुड। का ड्खा उसा
सेम्चामा मितुड ड्खोड् सेम्साड एखुम्दु

एखुम्दु चाहेतुड। उसा सेम्साड उसाम्बे
चामास्याङ्निड थाप्थुम्बे उथाप्पाड
आमुक्पे माखुरुह्वा वाघुइ लो?वा ठ्वाड
नाम्खुबा आयुकसा।

इह्या आयुकसाहाभोड खा?ला
सिङ्छोङ्बे सोङ्निङ्डागो फोप्चिबाले
वे?ना। न्ना फोप्चिबा सिलिक्लिक आछिक
एक्तुगेतु। लाप्मागाभोड न्ना खोक्पुगा
सिङ्बे थाङ्मागा चोगाड, ङ्खा?निङ्गो न्ना

लाटोकोसेरो र म

म सानो छदा साहै चकचके स्वभावको थिएँ। एक
दिनको कुरा हो; आमा, दिदी र म ताङ्डोचा भन्ने टाढाको
बारीमा गहत रोप्न गएका थियौँ। त्यसैले हामी कुटो-
कोदालोहरू साथैमा लिएर बारीमा गयौँ, जहाँ पुग्नको लागि
निककै समय लाग्थ्यो।

हामी बारीमा पुगेर गहत छर्दै जादा घामले साहै पोल्थ्यो।
तर त्यहाँ शितल छहारी लिने ठाउँनै थिएन। त्यतिबेला हामी
पसिना खलखल भएर साहै तिर्खायौँ। त्यहाँ कहीं कतै पिउने
पानी थिएन। बारीदेखि अलि पर मात्रै एउटा सानो खोला थियो।
अनि मलाई आमाले यसरी भन्नुभयो, “कान्छी, खोलामा गएर
चिसो पानी लिएर आइज है!” अनि मैले पनि “हुन्छ आमा”
भन्दै रमाउदै एक हातले पानी ल्याउने भाँडो ठक-ठक बजाउदै
पानी लिन खोलामा गएँ।

जाँदै गर्दा बारीदेखि अलि पर पुगेको मात्र के थिएँ,
त्यतिबेला एउटा खन्युड बोटको फेदमा फल लटरम्मै
फलिरहेको देखेँ। मलाई त्यो फल टिपेर खान मन लाग्यो।
त्यसपछि टिप्दै मिठो मानी खादै गएँ। फल खादै गर्दा अचानक
रुखबाट मेरो हातमा कालो कुखुराको सुली जस्तो हवास्सै
गन्हाउने चिज भर्ज्यो। केले भाज्यो! भनेर छक्क पर्दै मैले
रुखमाथि हेर्दा त एउटा लाटोकोसेरो पो बसिरहेको रहेछ।

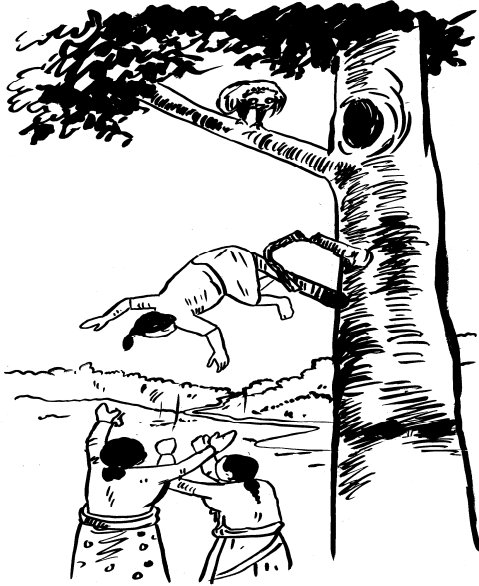
सिङ माडा साया। ड्खोङ्चा आछिक
एकताना बेलाक्डा एसाप-एसाप थाङ्मा
यासाङ।

आनिङ शान्तिला याक्खा ओम। वामारि
२०४८/०२/१७ तुमोक तेन संखुवासभा जिल्लाबे ओम।
का एस. एल. सी. सोम्मा छेप्तुङ्ना।

तो थाडाब्याङ्होङ खा?ला
सोङ्निङ्डागो एको माङ्फाना होङ निसुङ।
न्हाङा फोप्चिबा लाप्मागो मेन्ना न्ना होङ्बे
इहाले वे?हा भोङ् सो?मा मितेहेतुङ।
ड्खोङ न्ना होङ्बे सोङ, न्नाबेको

फोप्चिबागा होप् ले वाइसा। न्नाओहोप्पे को
हिचिच उइन चिचा इवाया।

इखा उइन्चि ताड्सेभोड् आमुक
एन्दुड्निड्डागो फोप्चिबा पिचिड्गेलेक
पिचिड्गेलेक ओक्साड् पेसाराया। न्हाडा
आटुखुरुक्पे पोक् होड् पोक ओगाड्।
का तुक्नुड किंसाताड्होड् मो उड्मागा
चोगाड्निडागो आलाड्डा तुड्ना सिड्गा

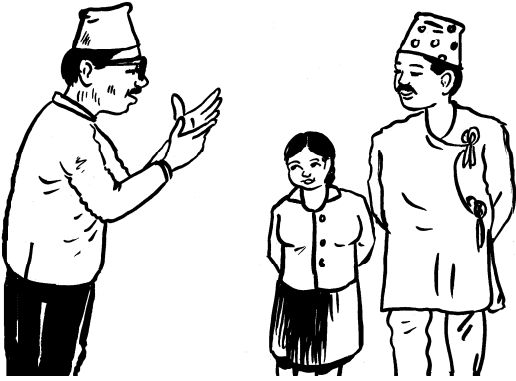

हेन्सेन् चा फोप्चिबा कायाना
खेप्स्वाड्कि आनिड्वा इमिन इमिन
चोड्मे?ना। आटुखुरुक्पे ओगाड्ना लो?वा
एन्सिमेड्ना।

“पिछानाछा लेङ्माहोङ प्याक छो छो
लाप्लाप मेन्जोकमाहा।”

जेप्पा न्ना लेन् का आमा नुङ् आनागा
चे?या य्येनुडान्नाडा ओल्लोवाक पारोबे
तासुङ्ना। आमा नुङ् आनाडा य्योगान्निङ्
बि का हेन्सेन ड्वायाडान्बि। ड्खा?निङ्गो
का चोन्सिमेङ् इजाङ्बाङ्निङ्, न्ना लेन
भाङ्तोमाङ् का हे?निङ्चा छोछो लाप्लाप
न्जोगाडान। का हाक्निङ् तुम्हाचिगा चे?या
चा येम्मा तारोक्तुङ्।

ह्वाक टेक एगा। का सेङ्
काकसाखेकसासाङ्ना हेकोना ह्वाकपे
आतेक हेतुहोङ का हाङ्चाङ्चाङ् छुयाङ्।
छुयाङ्निङा चा फोप्चिबाडा ओक्मा
न्लेप्तियाडान। आका आटुखुरुक्पे तुक्नुङ्
ओगाङ्, हेलि चा लोन्दा, न्हाडा आसा
तुक्नुङ् तुगा। का चा फोप्चिबा
इङ्नाहाङ्मागा चोगाङ् ड्खा?निङ्गो का

इह्या चा आनिड्वाबे ड्डासेहेतुडान,
आलावाडा ना?यामासाड।

यो आमा नुड् आनाडा च्हेन हे?ने
ख्याना भोड् इब्बेबे योगामा। होड्मा पोटक
योक्साड तायामाचिनिड्गो का
हाड्चाड्चाड छुयाड्ना निसामा। न्हाडा
उड्चि हानि हानि तायामाचिहोड का
लाबामा। ड्खिड् बेलाक्ले फोप्चिबा चा
ओक्साड होप्पे पेसाख्यामा। हाखोक्डा

का चेन्दाक्याड्होड सोड्निड्डागो का
लुड्स्वाक छोड्बे इप्सामासा। न्हाडा आमा
नुड् आनाडा का लाबामासा। “माड्च्वाले
आप्तुबाड्निड्गो ईहाले खेप्सुक्सुहा?
इमिन्होड ओल्लोवाक न्स्यागान्ना” लुसाड
थिन्दा का एब्बेबे किसिताड खोड घ्वाँ-घ्वाँ
हाबाड।

मा, ना चिगा निड्वामाड् ओम,
हाखोक्डागो लेम्साड् खा?ला लुया,